Сәлахова Венера Хәмит кызы, Уразай төп гомуми белем бирү мәктәбенең татар теле һәм әдәбияты укытучысы
Татар теле, 6нчы сыйныф

Тема: Үткән заман сыйфат фигыль

Максат:

1. **белем бирү:** затланышсыз фигыльләр турында белешмә бирү; сыйфат фигыль төшенчәсен формалаштыру; аның мәгънәсе, сыйфат һәм фигыль белән уртаклыгын, җөмләдәге вазифасын ачыклау;
2. **үстерү:** фикерләү, сөйләм күнекмәләрен һәм төркемдә эшли белүне үстерү;
3. **тәрбияви:** табигатькә, туган телгә мәхәббәт тәрбияләүгә этәргеч ясау.

Дәрес тибы: яңа төшенчәләр формалаштыру дәресе.

Җиһазлау: электрон презентация, 6 сыйныф өчен дәреслек (Ф.Ю. Юсупов, Р.Р.Сәйфетдинов, Ч.М. Харисова. – Казан: Татар.кит.нәшр., 2014) 124-126 битләр.

Дәрес барышы:

I. Мотивлаштыру-ориентлашу.

1. Укучыларның дәрескә әзерлеген тикшерү.

ХАЙ ФАЙВ - тынычлану сигналын куллану

2.Уңай психологик халәт тудыру.

1.Укытучы:- Исәнмесез, хәерле көн укучылар! Көнне яхшы сүз белән башласаң, бөтен көнең яхшы үтәр, диләр. Әйдәгез әле бер-беребезне яңа көн белән котлап, матур сүзләр әйтик әле. *Көтелгән җавап: Хәерле көн! Яңа көн тынычлык алып килсен! Көннәр имин булсын! Яңа көн күп бишлеләр алып килсен! һ.б.*

- Иртә таңнан балкып чыккан кояш та сезгә бары шатлык китерсен, йөзегездәге елмаюлар беркайчан да сүрелмәсен. Менә шундый матур теләкләр белән дәресебезне башлап җибәрәбез.

2.Укытучы:-Укучылар, яңа темага керешкәнче сыйфат фигыльне кабатлап китик.

--Сез хәзер **КУИЗ-КУИЗ-ТРЕЙД** (опроси-опроси-обменяйся) структурасы

ярдәмендә бер-берегезнең белемнәрен тикшерерсез.

-Ә хәзер ак бит аласыз ,икегә бөклибез, баш өлешенә тема буенча сораулар язасыз, ә аска җавабын язабыз.(Моны эшләү өчен 2 минут вакыт бирелә.)

Ә хәзер,торабыз (Музыка астында) пар эзлисез, якында булган иптәшегезгә, соравыгызны бирәсез, җавабын тыңлыйсыз, җавап бирә алмаса булышасыз.Соңыннан, иптәшегезне мактыйсыз.

Бергә:”Рәхмәт, синең белән эшләргә миңа рәхәт булды!”

Группаларга карточкалар бирелә

Карточкада бирелгән сүзләрне балалар предметның билгесен белдергән

һәм предметның эше аркылы белдерә торганнарга аералар.

1 группага

Кызыл алма, коелган алма, чабылган болын, яшел болын, сары яфрак,

өзелгән яфрак, ак челтәр, бәйләнә торган челтәр, кадерле кунак, киләчәк кунак.
Балалар көй астында үзләренә пар эзлиләр.

2 группага

Яшел күлмәк,укылган китап,сөйләнгән сүз,зур алан,ак кар, үтелгән юл, истән чыкмый торган хәл, зәңгәр күк йөзе,әйтелмәгән васыять, сары чәчәк.

3 группага

Ал кофта, бара торган юл,укыган китап, сайрый торган кош, озын юл, килгән кунак, зәңгәр чәчәк, киләчәк ел, кара буяу, сөрелгән кыр.
Каршыңда утыручы иптәшең белән алышынып, тикшерәбез.

3. Белемнәрне тигезләү. *(2 нче слайд)*

Хәзерге заман сыйфат фигыль

↓

Затланышсыз,сөйләм вакытында булган үтәлгән яки үтәлмәгән эш-хәлне билге итеп белдерә

↓

-учы/-үче; -а/-ә, -ый/-и торган кушымчалар

↓

Җөмләдә хәбәр була.

Үзбәя.

б) ярым иҗади: хәзерге заман сыйфат фигыль кергән сүзтезмәләрне уку. *(китап укучы бала, эшли торган кеше, килә торган кунак һ.б.)*

Үзбәя.

5. УМ кую ситуациясе. *(3 нче слайд)*
Бирелгән модельне тутырып бетерергә, дәрескә уку мәсьәләсе куярга.

Сыйфат фигыль

↙ ↓ ↘

Хәзерге заман ? Киләчәк заман

- Димәк, бүген дәрестә затланышсыз фигыльләр турында сөйләшүне дәвам итәбез. Фигыльнең кайсы төре җитми?

Көтелгән җавап: *Үткән заман сыйфат фигыль.*

Бүгенге тема**:**Үткән заман сыйфат фигыль

Үзбәя. Тема тактага һәм дәфтәрләргә язылa.

II. Уку мәсьәләсен адымлап чишү.

Тактада язылган җөмләләргә игътибар итик әле.

1. Тактага язылган җөмләләрне уку. Калын хәрефле сүзләрне үзләре ачыклап килгән сүзләр белән язып алырга, сорау куярга, нинди җөмлә кисәге булып килүен ачыкларга.

1)Яңгыр алдыннан купкан җил-давыл чыбыкларны өзгән.

2) Күләгәсе ял иттерә кырдаэшләп арганнарны.

3) Бәйрәмнәрне көткән кебек көтәм Казаныма кайтырларымны.

Булдырдыгыз, молодцы!

Ә хәзер дәреслектән 272 нче күнегүне эшлибез.(Үткән заман сыйфат фигыльләрне үзе ияргән сүз белән табып әйтергә.)

1 нче җөмлә-йөргән юлларга

2 нче җөмлә – төшкән көннәр

3 нче җөмлә- киткән еллар, дигән чорлар

Эшләп бетергәннән соң кагыйдәне укыйбыз.

Ял минуты. ФОЛОУ ЗЕ ЛИДЕР (следуем за лидером) структурасы.

Без зезнең белән хәзер ял итәбез.Моның өчен бер-берегез артыннан тезелеп басабыз.Беренче алда басучы – лидер нинди хәрәкәтләр ясый, шуны эшлибез.Музыка бетүгә лидер алышына.

Рәхмәт!

Барыбыз да урыннарга утырабыз.

Хәзер без **КОНТИНИУС РАУНД РОБИН(продолжительный раунд робин) структурасы.**

Үткән заман сыйфат фигыльләр белән җөмләләр төзибез һәм 4 нче номерлы укучы укый, аннан чират белән дәвам итәбез.(**3 минут вакыт бирелә)**

Үзбәя.

Rouhd Rjbih-Раунд Робин(по часовой стрелке)

2. Бирелгән фигыльләрдән үткән заман сыйфат фигыльне ясарга, аларга сыйфатланмыш табып язарга.

(Карточкалар бирелә)

Фигыльләр:төрләнү,кыскарту,коену,хәзерләнү,юл күрсәтү,баю, чабу, уйнау, кою, бару.

Исемнәр:бүлмә,кояш,болын,балалар, сүз төркеме, юл, инеш,йолдыз, елга, кунак.

Төрләнгән сүз төркеме, кыскарган юл, коенган балалар, хәзерләнгән кунак, юл күрсәткән йолды,баеган кояш, чапкан болын, уйнаган балалар,койган инеш, барган кунак.(язалар,бер-берсенекен сәг.әйләнеше буенча тикшерәләр, үзләренә язалар)Чәче кара булганы укый.

(Карточкалар җыела)

Үзбәя.

3. Сораулар буенча үткән заман сыйфат фигыльнең моделен төзү. *(5нче слайд)*

Үткән заман сыйфат фигыль

↓

Затланышсыз,сөйләм вакытына кадәр булган эшне билге итеп белдерә

↓

-ган/-гән, -кан/-кән кушымчалары

↓

Җөмләдә ия, аергыч, тәмамлык, хәл була.

- Үткән заман сыйфат фигыль нинди фигыль төркемчәсе, нәрсәне белдерә?
- Кайсы сүз төркемнәренең уртак билгеләрен үз эченә ала?
- Сыйфат һәм фигыль билгеләрен күрсәтегез.
- Нинди җөмлә кисәге булып килә.

Модельгә таянып, сыйфат фигыльгә билгеләмә бирү.

Үзбәя.

III. Рефлексия, бәяләү.

1. - Дәрестә нинди уку мәсьәләсе чиштек? Ничек чиштек? Нәрсәләр белдек?

Көтелгән җаваn: Үткән заман сыйфат фигыль турында өйрәндек. Сыйфат һәм фигыль билгеләренә ия булуын белдек. Сыйфат фигыльне табуга күнегүләр эшләдек.

2. Гомуми бәя кую.

3. Өй эше бирү:

1) 1 нче группага - тел турында үткән заман сыйфат фигыльләр кергән мәкальләр язып килегез.

2) 2 нче группага – үткән заман сыйфат фигыльләр кулланып, “Кышкы табигать” темасына кечкенә күләмле инша языгыз.

3) 274 нче күнегү